

Hakaret Anlamı Olmayan Kelimelerin Hakaret Amaçlı Kullanımı

Hilal Oytun Altun*

Bazı ifadeler belli bir bağlamda kullanıldığında veya belli bir tonlama ile söylendiğinde hakaret ima edebilir veya bazı kelimeler toplumun bazı tarihî ve kültürel ilişkileri sebebiyle hakaret iması taşıyabilir. Bu tip kullanımların dışında bu kelimeler tahkir kelimeleri değildir. Benzeri kullanımlar her dilde bulunur ancak, bu tip kelimeler toplumdan topluma değişir ve hakaret nitelikleri içinde geçtikleri bağlama göre belirlenir. Bu yazıya konu olan kelimeler hakaret anlamı taşımayan, sadece bağlama göre aşağılayıcı ifade kazanan kelimelerdir. Bu kullanımlarda *aptal* (<abdal), *manyak* (<maniac) örneklerinde olduğu gibi bir anlam değişikliğinden¹ söz edilemezse de aşağılama amacıyla kullanım sıklıkları sebebiyle belli bir kategori olarak kabul edilebilir.

Hakaret amacıyla kullanılan bu ifadeler, insanların kendilerine yaklaştırmak istemedikleri kavramlara, durumlara işaret eden kelimelerdir, bu sebeple de görelidir; kültürden kültüre, hatta insandan insana değişebilir. *kâfir* kelimesi bir dindarın, *komünist* kelimesi bir anti-komünistin sözlüğünde hakaret anlamı taşır. Yine kültürün değişmesine bağlı olarak bazı kelimelerin tahkir yönü unutulur veya demodeleşir: *gâvur*, *çingene*² gibi. Ancak bunlardan türetilmiş deyimler vardır ve kelimelerin içerdikleri tahkir anlamı bu

* Hilal Oytun Altun, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Araştırma Görevlisi, İstanbul.

¹ Anlam değişikliğini tasniflerinden biri kelimenin anlamının niteliğine göre yapılır. Bunlar "anlam genişlemesi, anlam daralması, anlam iyileşmesi, anlam kötüleşmesi"dir. Stephen Ullmann, *Principles of Semantics*, 2nd ed., Blackwell, Oxford 1957; Stephen Ullmann, *Semantics: An introduction to the science of meaning*, Blackwell, Oxford 1962. Burada söz konusu edilen örnekler anlam kötüleşmesi (pejoration of meaning) ile karıştırılmamalıdır.

² *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu, Ankara 1998, C. I, s. 312'de *Çingene* kelimesinin 2. anlamı "(Küçük ç ile) s. mec. Cimri" olarak geçiyor, ancak online Güncel Türkçe Sözlük yayınında böyle bir açıklama yoktur. (Gazete haberlerine göre bu değişiklik 2003'te yapılmıştır: "Çingenelerin isteği doğrultusunda Türk Dil Kurumu, 22 Aralık 2003 tarihinde "Güncel Türkçe Sözlük Çalışma Grubu"nu toplayarak, "çingene" ifadesinin anlam karşılıklarını değiştirme kararı aldı. Söz konusu karar neticesinde "göz alıcı, çiğ pembe renk" anlamına gelen "çingene pembesi"nin anlam karşılığı "göz alıcı pembe" olarak değiştirildi.

"Palamut balığının yavrusu" olan "çingene palamudu"nun anlam karşılığı ise "palamut balığının eti lezzetli olan küçüğü" oldu. *Çingeneleşme*, *çingeneleşmek*, *çingenelik* gibi sözcüklerin karşılığı olarak eski sözlüklerin karşılığında yer alan "cimri, hasis" gibi cümleler ise çıkarılarak yerine "çingene gibi olmak", Çingene gibi davranmak", "çingeneleşmek işi" olarak değiştirildi. http://www.haber90.com/news_detail.php?id=13769). Benzer bir örnek "Arap" kelimesi ile yapılan *Arap uyandı* (veya *Arap'ın gözü açıldı*) deyimini, aynı kurumun Türkçe Sözlüğünde (Ankara 1998, C. I, s. 81) bulunurken online Güncel Türkçe sözlükte açılmamaktadır.

deyimlerde yaşamaktadır:³ *gâvur eziyeti, gâvur icadı, gâvur inadı, Moskof gâvuru, gâvura kızıp oruç yemek (veya bozmak), (bir şeyi) gâvur etmek, gâvur olmak, (bir iş) gâvur orucu gibi uzamak, gâvur ölüsü gibi, gâvurun ekmeğini yiyen gâvurun kılıcını çalar*, vb.

Hakaret kavramının alanı aynı zamanda küfür ve argoyla kesişmektedir. Argo ve küfür bu yazının dışında bırakılmış, insani özelliklere ait, tahkir işlevi olmayan kelimelerin hakaret amaçlı kullanılışları ele alınmıştır. Canlı ve güncel kullanımları tespit edebilmek amacıyla bu yazı için günlük gazeteler ve internet siteleri taranmıştır.⁴

Hakaretler muhatabın fiziksel, zihinsel, sosyal (etnik, sınıfsal, ideolojik, cinsel, vb.) yönlerini hedef almaktadır. Bu tip kullanımlar bireysel özellikler ve sosyal özellikler olarak ikiye ayrıldığında şöyle bir tasnif yapılabilir:

A. Bireysel özellikleri hedef alan hakaretler:

1. Fiziksel özellikler ve rahatsızlıklar
2. Zihinsel özellikler

B. Sosyal özellikleri hedef alan hakaretler:

1. Etnik, dinî
2. İdeolojik
3. Sınıfsal

Bu çalışmaya konu olan kelimeler hakaret amaçlı kullanılırken bazı kalıplar tekrarlanmaktadır. Cümleye hakaret tonu katan, hakareti vurgulayan bu kalıplar kısaca şöyle sıralanabilir:

1. Aşağıda örnekler arasına görülebilecek bu kalıplardan birincisi soru yapısıdır: “isim+soru eki+II. tekil şahıs eki” *bunak mısın!* vb.

Yukarıdaki şekle “ne+şahıs eki” yapısı eklenmesiyle: “isim+soru eki+II./III. tekil şahıs eki nesin/nedir” *gâvur musun nesin!, şizofren midir nedir!* vb.

³ Türk Dil Kurumunun online Güncel Türkçe Sözlük’ünde bulunmayan birkaç örnek “Çingene çalıyor, Kürt oynuyor” başlıklı bir metinde şöyle sıralanmaktadır:

“Derme çatma, pis yere “çingene çergesi” denir. Kişilerin değişik düşünceleri ile karmakarışık hâle getirdiği durum “çingene çorbası”, gürültülü patırtılı toplantı “çingene düğünü”, yakası açılmadık küfürlerle dolu olan kavga “çingene kavgası”, aşağılanan kara kuru kişi “çingene maşası”, bozuk para “çingene parası” ile anlatılır. Çiğ pembeye “çingene pambesi” de diyoruz. Yoksul kişide varlıklılara özgü şeyin bulunmadığını, “çingene çadırında musandıra ne arar” diyerek belirtiriz. Sonradan görmüşlerin eline yetki geçince ne yaptıklarını ifade etmek için “çingeneye beylik vermişler, önce babasını asmış” lafımız vardır. “Çingene çingeneye çatmadıkça kasnak boynuna geçmez” aşağılık kişilerin iyice rezil olabilmeleri için birbirlerine girmeleri gerektiğini vurgular. Eli sıkı kişiye de arsızca davranana da “çingene” dendiği olur. (<http://listweb.bilkent.edu.tr/kadin/1997/Mar/0159.html>)

⁴ Bu yazıda kullanılan örneklerin büyük kısmı haber ve forum sitelerinden alınmıştır. Bu tip kaynaklarda kullanılan imla Türk Dil Kurumunca belirlenmiş kurallara uyulmamaktadır. Okunuşu kolaylaştırmak amacıyla alıntılanan metinlerin imlası Türk Dil Kurumu Yazım Kılavuzu’na (2005 Ankara, VII. basım) uydurulmuş, ancak özel isimlerin imlasına dokunulmamıştır.

Yine aynı yapıya “kardeşim” hitabı eklenerek: *sağır mısın kardeşim!* vb.

3. “Allah’ın+isim+III. tekil şahıs iyelik eki” yapısı da hakaret kalıbı olarak kullanılmaktadır: *Allah’ın şişkosu!* vb.

5. Etnik konulu hakaretlerde ise *dölü*, *tohumu* gibi soy belirten kelimeler tahkir amaçlı kullanılan kelimeye eklenir: *ermeni dölü!* vb.

6. Hakaret olarak kullanılan kelimenin başına başka bir hakaret kelimesi, küfür eklenerek vurgu arttırılmaktadır: *pis çingene!* vb.

7. Kelimenin başına “ne/ne kadar” soruları eklenebilir: *ne sakatsınız!* vb.

A. Bireysel özellikler

1. Fiziksel farklılık ve rahatsızlıklar:

Kilolu, kısa boylu, cüce veya engelli olmak genellikle istenmeyen durumlardır. Bu kavramların hakaret olarak kullanılmasıyla, temelde tüm kilolu, cüce, vb. insanlara negatif bir bakış olduğu ortaya konmaktadır.

Şişko, şişman:

“Hem dersini çalışmamış, hem de herkesten **şişman** olan” yazar, 28 Şubat sürecinde kulaklarımızın çekilmesi için Ankara’ya çağrıldığımızı, ... iddia ediyor.” (<http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/haber.aspx?id=9218201&yazarid=148>)⁵

“İçimden Cem Yılmaz’a “komik değilsin pis **şişko**” demek geliyor...” ([www.besiktasforum.net/forum/haberler/44228-icimden-cem-yilmaza-komik-degilsin-pis/-59k -](http://www.besiktasforum.net/forum/haberler/44228-icimden-cem-yilmaza-komik-degilsin-pis/-59k-))

“Allah’ın **şişkosu** ne olacak. Ben erkeklerin lideri olacağım dostum senin gibi laytlarla işim olmaz.” (<http://forum.turk.net/oku.asp?tid=52822&pg=3>)

Obez:

“Adam dahi matematikçi de olsa senin bel çevreni ölçemez. Abdominal **obez** seni.” (<http://www.drtus.com/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&p=399618&highlight=>)

Cüce:

“Yazık kendine aydın Türk liberallerine... Liberaller **cücedir**.” (Oray Eğin, Akşam Gazetesi, 04.07.2008)

“Uzun Boylu Cüceler

...

Barlara tüneyenler

⁵ Yazıya konu olan kelimeler her geçtikleri yerde **kalın** yazılmıştır.

Sonradan türeyenler
Durmadan üreyenler
Ah cüceler cüceler

Boyları fidan gibi
Akıl ise mercimek
Cehaletse diz boyu
Ah cüceler cüceler

...
Uzun uzun elleri
Kararmış yürekleri
Çok laf yapar dilleri
Ah cüceler cüceler

...
Bu şarkıyı söyledik
Çocuklar gülsün diye
Cüceler kızsın diye
Ah cüceler cüceler

(http://www.birturkusoyle.com/Turkuler/album_turkuler.asp?ST=2&AID=113&ASID=2732)

“Tek derdim bu **cüceler** ülkesinde madem böylesine büyük bir sivil toplum hareketi oluşturulabiliyor neden başımızın sıkıştığı diğer konularda aynı güç harekete geçirilmiyor?”
(http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=441)⁶

Kör:

“-**Kör müsün?** Kör bile bu kadar büyük aracı görür. -Sensin **kör**, kör olmasan bu aracı buraya park etmezsin. -Sarhoş olduğun her hâlimden belli.” (www.delilerteknesi.com/index.php?topic=407.0)

Sağır:

“Ben senden terazi istiyorum. Sen ise “süpürge yok, kalbur yok” diye saçma sapan şeyler söylüyorsun. **Sağır mısın, nesin?**” (http://www.ogretmenforum.net/mesneviden_hikayeler-t9935.0.html)

⁶ Yazarın aynı yazıdaki başka bir ifadesi: “cücelere de bir açıklama borçluyum: Niyetim fiziksel engellilerle alay etmek değil.”

“Kız da erkek fatma: “**Sağır mısın** kardeşim” falan dedi bana.”
(<http://www.netteyik.biz/showthread.php?t=18690>)

Hasta olmak da istenmeyen bir durum olduğundan, hastalık ifade eden kelimelerin hakaret olarak kullanıldığına sıkça rastlanmaktadır. Söyleyen amaçlamasa da, yine bu tarz kullanımda tüm hasta kişilere, hatta yakınlarına yönelik bir tahkir mevcuttur.

Hasta:

“**Hasta mısın** oğlum? **Ruh hastası** mısınız? **Zekâ probleminiz** mi var? Türkçe anlamıyor musunuz?... Annelere, babalara da sesleniyorum; vermeyin ufak yaşta çocuğunuzun eline bilgisayarı, Internet erişimini... Ufak sapıklar, mini mini toplumdan uzak **hasta** insanlar yetiştiriyorsunuz, gizli **ruh hastaları** bunlar...” (http://www.oyunsitesi.com/forum/topic.asp?TOPIC_ID=6484)

Hastalıklı:

“Tv’lerdeki **Hastalıklı** Yayınlar Dur! Kampanyası” (<http://www.1dir1.org/hastalikli-yayinlara-dur-diyelim.html>)

“Milletimize Türk demeyi ırkçılık olarak gören bu zihniyet **hastalıklıdır.**”
(<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=212117>)

“**Hastalıklı** bir ilişki kendisi ve karşısındakinin ihtiyaçlarını göremeyen ve destekleyemeyen durumlarda ortaya çıkar.” (www.fenerbahcem.ch/club/index.php?option=com_content&task=view&id=147&Itemid=85 - 32k -)

Cüzzamlı:

“İngiliz atlet Dwain Chambers, dünya salon atletizm şampiyonası takımına seçilmesine gösterilen tepkilerle ilgili olarak, **cüzzamlıymış** gibi gösterildiğini söyledi.”
(<http://www.msxlabs.org/forum/cesitli-rss-konulari/114442-cuzzamli-gibi-gosteriliyorum.html>)

“Basın da oyunda epey ön saflardadır bu arada; en hafifinden yazarken ‘**Şizofrenler**’ demekle ‘Şizofreni hastaları’ demek arasında dağlar kadar fark vardır. ‘Cüzzam hastası’ ile ‘**Cüzzamlı**’ arasında olduğu gibi...” ([http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=253971 & tarih=25/04/2008](http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=253971& tarih=25/04/2008))

Sakat:

“Ne **sakatsınız** ya, linke tıkladığında Japonca bir sayfa açılıyor. Nerden indireceğimizi nerden bilelim, tövbe tövbe.” (<http://www.teknosfer.net/forum/index.php?topic=275.0>)

“Longley ise hâlâ **kafadan sakat!!!** Bu herif hâlâ basketbolu öğrenemedi.”
(<http://listweb.bilkent.edu.tr/basket/03/0045.html>)

“Adolf Hitler, Kavgam... Bu da Nutuk’la beraber okunursa aradaki fark ortaya çıkacaktır. Unutulmamalıdır ki bu **sakat** fikirli herif bile büyük önder Atatürk’ü takdir etmeden edememiştir.” (<http://www.hunturk.net/forum/k-tum-turkculerin-dikkatine-1255.0.html>)

Özürlü:

“Kardeşim! **Özürlü müsün**, ‘rar şifresi ektedir’ diye kocaman yazıyor orda...”
(<http://www.forumkraliyiz.biz/archive/index.php/thread-2521.html>)

2. Zihinsel farklılık ve rahatsızlıklar:

Embesil:

“[Kuzey Kore] Dışişleri Bakanlığı, görüşmelerin Washington’ın düşmanlığı yüzünden süremeyeceğini belirtirken, ABD Başkanı George W. Bush için, ‘En temel ahlâki değerlerden yoksun siyasi **embesil**’ dedi.” (<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=125847>)

İdiot:

“Öyle olsaydı şimdi hepimiz **idiot**, **embesil**, insan kılığından çıkmış tipler olurduk.” (<http://www.aleviweb.com/forum/archive/index.php/t-16527.html>)

“Diğer taraftan zekâ seviyesi ortalamanın altında olan (**idiot**) aptal diyeceğimiz insanlar ise çocuk yapmaya devam ediyorlar.” (<http://www.murekkep.org/etiket/idiot>)⁷

dilekkk (11-7-2008 20:41) “Tamam sen **idiotsun** ama idiotluğunu da bu kadar belli etmenin alemi yok yani...” (<http://www.azbo.net/muzik/boz-maximum/>)

Bunak:

“Hışımın Pakdemirli’nin odasından çıkan İşbaşaran, yanında bulunanlara, ‘Tarafsız kalması gereken genel başkanvekilimiz resmen taraf oluyor. Bir **bunakla** uğraşıyoruz’ diye konuştu.” (<http://www.aksam.com.tr/arsiv/aksam/2003/01/10/politika/politika6.html>)

“HİDDETİ soruyor “Ne çabuk bittin”

Güneşte buz gibi eriyip gittin

Geçmişini elinin tersiyle ittin

Tarihi unutan **bunak mısın sen**”

Fikret Oğuztürk (http://www.antoloji.com/siir/siir/siir_SQL.asp?siir_id=895178)

⁷ “Idiocracy” adlı bir film hakkında yazılmış bir yazıdan: <http://www.imdb.com/title/tt0387808/>

“Çattık belaya yahu. Kardeşim **bunak mısın**? Ne gizlisi, ne ajandası, ne itirafı?”
(<http://www.samanyoluhaber.com/yazar-70970.html>)

Alzheimer:

“Bu siyasilerin hafızası mı zayıf, **alzheimer mı** hepsi? Apo yakalandığında iktidardı ve idam cezası vardı.” (<http://www.forumneuro.com/haber-arsivi/350197-ak-partiye-serefli-olun-cagrisi.html>)

Moron:

“Kanada Başbakanı Jean Chretien, NATO’nun Prag zirvesinde ABD Başkanı George W. Bush için sarf ettiği ‘bu adam **moron**’ sözleri basına yansıyan baş sözcüsü Françoise Ducros’a sahip çıkarak, istifa taleplerini geri çevirdi.” (<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=57647>)

“Bir öğrenci bunu karşımda söylese direk suratına ‘**moron musun** arkadaş, EMO’nun açılışını nasıl bilmezsin’ de derim.” (<http://www.teknikforum.com/viewtopic.php?t=37744&start=26>)

Spastik:

“Fetullahçı değilim... ama senin gibi **spastik**, komünist, laik, dinsizin bana yobaz, faşist demesi benim doğru yolda olduğuma işarettir...” (<http://www.zevkli.org/dinciler-bu-ulke-sizin-eseriniz-t615240p2.html?s=fa0f4e4a91daa9d4f426467d83d6b515&>;))

“İyi iş valla, para kazanan yetenekli, kazanamayan **spastik!**” (<http://www.yilmaz-erdogan.com/huzunbaz-sevismeler-yilmaz-erdogan-kitabin-tamami-t4.html?s=12a03aa11534e754e353cb756b19bfd5&>;))

Otistik:

“Kardeşim ben Real Madrid’den bahsediyorum, sen **otistik misin**... Ben ülke ismi verdim mi?” (<http://china.goal.com/tr/Articolo.aspx?ContenutoId=630578>)

Psikopat:

“Nerden bulursun böyle şeyleri. **Psikopat mısın** sen ya. Seni tahmin etmek çok zor.”
(<http://www.balikdostlari.com/forum/showthread.php?p=51493>)

“Şimdiye kadar sahip olduğunuz en **psikopat** film dvdleri neler? (**psikopat** derken yani en olayı aşmış, sıra dışı, akıl almaz ya da ülkemizde yayınlanması pek mümkün olmayan kült filmleri kast ediyorum)” (<http://www.sinemafanatik.com/yabbse/index.php?board=4;action=display;threadid=11907>)⁸

Şizofren:

⁸ Buradaki kullanım takdir ifadesidir.

"Bu amerika hep böyle, durduk yere panik yaratmayı seviyor, **hasta mıdır, şizofren midir nedir?** (<http://www.itusozluk.com/goster.php/i+know+what+you+did+last+summer#>)

"Kızım var ya, sen doktor olmadan önce bir doktora görün. Çünkü **şizofrenik** hareketler sergiliyorsun. Hayır, yanındakileri de buna nasıl alet ediyorsun, irsi mi şizofluğunuz anlayamadım? (<http://vids.myspace.com/index.cfm?fuseaction=vids.Channel&ChannelID=398178093>)

Paranoyak:

"**Paranoyak mısın nesin?** Ben sadece 'sol propagandası yapıyor gibi geliyor' dedim düşüncelerimi yazmak içinde senden müsaade alacak değilim." (<http://www.atsizcilar.com/forum/kemal-sunal-t12512.html>)

B. Sosyal özellikler

1. Etnik, dinî:

Çingene:

"Babamın onca hakaretine ve '**çingene misiniz** siz ne bu çalgı çulgu' nidaları arasında atılan şamarlar gözümü yıldırmış sadece öğrenmeye çalışanları izlemek durumunda kalmıştım ama saz sanki beni içten içe sarıyor ve bütün cazibesıyla içine çekiyordu tüm benliğimi yavaş yavaş." (<http://www.mahmutpolat.net/modules.php?name=polat>)

"Bir de şu akaryakit hadisesi artık, **çingene karısına** döndü. Bir zam yapıyorlar, iki gün sonra indirim, üç gün sonra bir daha zam..." (<http://www.delikanforum.net/haberler-siyaset-konusu-soru-ve-cevaplar/35576-memura-2-simitlik-zam.html>)

Şopar (Çingene çocuğu):

"Hiçbir basketbolcu bu ayakkabıyı giymez, Amerika'daki basketbolcu özentisi 250 kiloluk **şopar zencilerin** ayağında görebilirsiniz ama." (<http://www.hardwaremania.com/forum/off-topic/t-t-k/birader-ayakkabinin-sesini-kisar-misin-74398.html>)

"Sizin beyniniz çorbalık hadi bakın dalganıza babalık bizim burası çok kalabalık Hadi lan **şopar** siz itsiniz ipinizi kopar Rapımla uğraşma kaşar delikanlı olsan kaç yazar" (<http://azbiz.azbuz.com/allForums.jsp?userId=775272&pageNumber=6>)

Ermeni:

"Yasin Hayal'in avukatı Fuat Turgut ise '**Kuduz Ermeniler**' diye hakaret etti." (<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=248535>)

"Cahil sensin mihrace denen akılsız **Ermeni dölü**" (<http://www.network54.com/Forum/70688/thread/998235320/last-998296513/MERS%DDNDE+ALLAHIN+KUDRET%DD+TECELL%DD+ETT%DD>)

Yunan:

“**Ermeni dölü** Tasyos’un Zaman gazetesinde salyalı yazılar yazmasına hiç şaşırmadım çünkü; bu gazete de **Yunan dölü**, Herkül Milas, **Ermeni dölü** Etyen Mahçupyan tarafından da aynı salyalı yazılar yazıldığını gördük.” (<http://www.otuken.net/modules.php?name=News&file=article&sid=4389>)

Rum:

“Alevi’ye küfür eden ecdatsızlar, Osmanlıyı kim kurdu, Selçukluyu kim kurdu, Erdebil tekkesi nedir, bir araştırın sizi **Rum kırması Ermeni dölü Arap piçleri**.” (<http://resim.urlax.net/Kivircik-Ali-Tel-Vurdu-Beni-resimleri-fotograflari-QPIxETFSUIQq.aspx>)

Arap:

“Kasaptaki ete soğan doğramam... *Anladıysam Arap olayım!* Çünkü bu yaşıma geldim... Böyle laf duymadım. (Yılmaz Özdil, Hürriyet Gazetesi, 12. 07.2008.)

Bedevi:

“Lakin, ben 6. yüzyılda yaşayan bir **çöl bedevisi** değilim, benim algım, dünyam, kelime haznem, düşünme kabiliyetim daha farklı, hatta kat be kat daha fazla.” (<http://forum.seslisozluk.com/showthread.php?t=13091&page=2>)

“İstanbul Barosu’nun ikincisini düzenlediği Cumhuriyet Hukuku Paneli’nde Cumhurbaşkanı Gül ve eşi Hayrunnisa Gül’e hakaret içeren sözler sarf edildi. “Çankaya’ya **Arap bedevi kılıklı** bir eşle birlikte bir adam çıktı ve Çankaya’yı ele geçirdi.” (<http://www.haber7.com/haber/20080625/Barodan-Cumhurbaskanina-hakaret.php>)

“...kısa bir zaman önce ülkemize ziyaret için gelen, **çöl bedevisi** Suud kralı Abdullah,... bu **soyu kırık çöl bedevinin...**” (<http://www.hunturk.net/forum/k-turk-askerinden-bedeviye-adamlik-dersi-2933.0.html>)

Kürt:

“Çünkü tüm **pis Kürtler**, Türklerin kafasını bu şekilde uyuşturup saman altından su yürütürler. **Pis Kürtlerin** tamama yakını haindir.” (<http://www.fmrtr.com/guncel/1131972-dtpli-ahmet-turk-pkky-teror-orgutu-diyemem-6.html>)

Yahudi, Sabetay, Süryani, Siyonist:

“Atatürk’ten sonra bakın bizi yönetenlerin soy ağaçlarına hemen hemen hepsi bozuk, ya **Ermeni tohumu** ya **Yahudi tohumu** ya **Sabetay** ya **mason** ya **Süryani!!**” (<http://www.forumturkiye.com/showthread.php?t=7636>)

“Bugün TBMM’de bulunan Türkiye İsrail Dostluk Grubu da bu sinsi **Siyonist** planların piyonlarıdır. Ama herhâlde Özkökünde bir **Yahudi tohumu** bulunan Ertuğrul Özkök şunları yazıyor:...” (<http://www.millicozum.com/content/view/16/82/>)

“Siz eşek misiniz yoksa **yahudi dölleri** mi?” (<http://www.otuken.net/modules.php?name=News&file=article&sid=2879>)

Gâvur, kâfir, dinsiz, imansız, kitapsız:

“Ulan şerefsiz kontdrakula, **gâvur musun nesin**. Ağzını bozma, camiye katma işe... zekânda problem mi var senin **gâvur tohumu**! Yürü git yazma bir daha bu gruba. Fenerbahçe’nin senin gibi **gâvur** taraftara ihtiyacı yok. (<http://mashable.hi5.com/friend/group/77052--12244655--Fenerbahce--ANANIZ%2BAMINI%2BS%25C3%2584%25C2%25B0KER%2B--topic-html>)

“Ulan kahpe herif sen kimsin. Ülkücülere laf edersin, **dinsiz kitapsız** herif...” (<http://www.zevkli.org/dinciler-bu-ulke-sizin-eseriniz-t615240p2.html?s=fa0f4e4a91daa9d4f426467d83d6b515&>)

“Ama suç otelcide değil ki kardeşim, adam **gâvurluğunu** sergilemiş...” (<http://www.minare.net/forum/haber-dunyasi/alin-size-bir-s-daha-gavur-memleketindeyim-sanki-t14192.0.html>)

“CHP’li olmuşsa ne olmuş başımıza kral mı olmuş bu mendebur haysiyetsiz utanmaz ahlaksız **dinsiz imansız** herif.” (<http://www.samanyoluhaber.com/detay.php?type=haber&id=104166&tumu=1>) -Yorumlardan-

“Saldırıyor **kâfir** kahpenin dölü.” (<http://tr.truveo.com/SALDIRIYOR-KAF%4%B0R-KAHPEN%4%B0N-D%3%96L%3%9C-/id/2821427734>)

“**Laiklik Kâfirliktir**, Şeytan da Laik idi.” (<http://tr.truveo.com/Laiklik-Kafirliktir-%5%9Eeytan-Da-Laik-%4%B0di/id/3167040683>)

“Benimle çok samimiyiz diye tanıştırdığı komşusuyla ikili konuşma esnasında o şahsın **laik, kâfir** bir görüşe sahip olduğunu anladım.” (http://www.habereditor.com/news_detail.php?id=44952) -Yorumlardan-

Bazen bir kelime düpedüz hakaret olarak değil de istenmeyen bir durumun örneği olarak kullanılır:

Afrikalı:

“Acı bir örnek verirsek, dibimizdeki Yunanistan’da bile biz Türkleri **Arap** veya **Afrikalı** zanneden insanların bulunduğunu hayretle duyduk. Hürriyet gazetesinin bir

Cumartesi ekinde yer alan bir haberde, Yunanlı kimyager ve şair Yani Bozoki; ‘Eşimde Türkler hakkında bazı önyargılar vardı. Bazıları ona Türkleri geri kalmış bir **Arap** veya **Afrikalı** gibi anlatmışlar. Eşimdeki bu fikri değiştirenceye kadar hayli uğraştım’ diyor.” (http://www.austurkiye.net/devam_yazi.asp?idyazi=375)

“Ama ben kültürümden uzaklaşıp bir ulak gözüyle bakılacaksam hatta hâlâ barbar damgası yiyeceksem, Avrupa’nın işçisi olacaksam **Afrikalı** gibi yaşarım daha iyi!” (<http://www.turkforum.net/showthread.php?t=25537>)

2. İdeolojik:

Karşıt ideolojik görüşlüler birbirlerini düşman görebilir ve bu düşmanlık hissi ile ideolojinin adı bir hakaret kelimesine dönüştürülür. Böyle olduğu için tamamen söyleyenin bulunduğu gruba göre kelime, hakaret sayılır veya sayılmaz. Evrensel olarak hakaret anlamı taşıyan *faşist*, *ırkçı*, gibi kelimeler bunlardan farklıdır.

“- Akıllı konuş lan. Şeriat sevdalısı.

- Konuşmazsam ne olur lan **laik**, **kemalist**, **komünist**, **ulusalcı** seni...” (<http://www.zevkli.org/dinciler-bu-ulke-sizin-eseriniz-t615240p2.html?s=fa0f4e4a91daa9d4f426467d83d6b515& amp;>)

“- Ama senin sıfatlarını sayabilirim: **Sağcı**, Faşist, Yobaz, Gerici, **Fethullacı**, **Dinci**, Sömürücü ve de geri zekâli.

- fetullahçı değilim.. ama senin gibi spastik, **komünist**, **laik**, **dinsizin** bana yobaz, faşist demesi benim doğru yolda olduğuma işarettir...” (<http://www.zevkli.org/dinciler-bu-ulke-sizin-eseriniz-t615240p2.html?s=fa0f4e4a91daa9d4f426467d83d6b515& amp;>)

“Programın başlamasından 15 dakika önce, konserin verildiği yerden birkaç km ötede, yani Güngören’de cesetler parçalandı; kol bacak havaya uçtu. Bu **laik**, **ateist**, **agnostik**, **aczmendi müsveddelerinin** de umurunda olmadı.” (Ali Bulaç, Zaman Gazetesi, 30.07.2008)

“**Kâfir Kemalistler** 1939’da Ayasofya’yı camiden müzeye çevirdiler ve hâlen müzedir.... **Kâfir** Suriye rejimi, **kâfir Kemalist** rejimini örnek ediniyor!” (<http://www.hilafet.com/dergi/H130-139/H135-136/haber.htm>)

“Yeni nesil ülkücü gençlerin %95’nin **fetoşçu** olduğunun farkında olmak ızdırıp verici bir durumdu. Ben ise şu an çevremde **fetoşçu** olmayan tek kişiyim diyebilirim.” (<http://www.hedefuran.com/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&t=12767>)

“Baykal ve CHP yöneticileri gibi dostlarınız (!) varken kanalı bedava **Fetocu-Unakıtana** kaptırmadığımızıza dua edin.” (<http://www.turktime.com/default.asp?page=haber&id=23182>) -Yorumlardan-

“Faşist AKP’nin **Fettoshcu** polis destekli 1 Mayıs terörü: Cop, gaz, basınçlı su ve tekme bayramı.” (<http://www.devinecookingrecipes.com/video/-sI5nEMgV0s/istanbul-cumhuriyet-mitingi-harbiye-marsi.html>)

“Allah Türk Milletine hainlik eden, Milleti küfre götüren bu zavallı **Fetullahçıları** kahretsin. Allah bu **masonik** paçavralarla hareket eden sapıkların oyunlarını bozsun.” (<http://www.otuken.net/modules.php?name=News&file=article&sid=4389>)

“Tayyip Erdoğan isterse dünyanın en kötü yönetimini sergilesin, isterse batırsın ülkeyi. 75 milyon oyum olsa hepsini ölene kadar Tayyip Erdoğan’a vermezsem **ulusalcı** olayım:” (<http://www.haber7.com/haber/20080709/Ahmet-Hakan-Gaza-gelme-Latif-Abi.php>) -Yorumlardan-

“Azınlık arayanlar analarına babalarını sorsunlar. Bunlar, şimdilerde **liboş**, bu şekilde AB’ye girerek finoş olacak zatlardır.” (<http://www.delikanforum.net/haberler-siyaset-konusu-soru-ve-cevaplari/23538-simdiki-libos-ab-de-finos.html>)

“Emin Çölaşan, “**Takkeli Liboş**” namıyla maruf yazarın, bir dönem MİT için ajanlık yaptığını, Suriye’de rejim muhalifleriyle işbirliği içinde devlete hizmet ettiğini yazdı.” (http://www.medyakronik.net/arsiv/polemik_003.htm) (Fatih Altaylı, Hürriyet Gazetesi, 15.06.2000)

“Gönüllüler yanaşınca yerinden doğrulan adam başladı bağırma: “**Anarşistler**, defolun buradan...” (<http://arsiv.sabah.com.tr/1999/08/30/y04.html>)

“Siz 12 Eylül’ü hiç mi duymadınız? 12 Eylül’ün rengi kara, mesulleri kızıl idi. Katıksız **mason**, insanlık düşmanı aşağılık **Yahudilerdi**. (<http://www.otuken.net/modules.php?name=News&file=article&sid=2879>)

“Allah belalarını versin pis **masonlar**.” (<http://www.bydigi.net/ilginc-konular/177425-kuran-yasaklansina-onlarca-suc-duyurusu.html>)

3. Sınıfsal

Yukarıdaki kullanımların yanı sıra farklı sosyal özellikler de hakarete konu olmaktadır.

Köylü, aç, amele, maraba, besleme:

“Samimiyetsiz, avantacı, arsız, **köylü**, görgüsüz, muhteris ve Sıtkı Abileri’nden bir selamı bile esiriyorlar.” (<http://www.aksam.com.tr/yazar.asp?a=83239,10,11>)

“Sen böyle **köylü** kadınları gibi meşşşellehler dersen, böyle padişahlar, paşalar filan (hem de benim yanımda) bu çocuk da seni parmağında fırl fırl döndürür tabii.” (Ayça Şen, Radikal Gazetesi, 05.07.2008)

“Bir süre sonra baba evinin sultanı 1000altınlık kız horlanmaya başlamış, o asil, o hanım gelinin adı “**aç** kızına, görgüsüz kızına” dönüşmüştür.” (<http://www.erkurumlu.net/Yazi/549/zekiye-comakli/bir-turkunun-oykusu.html>)

“Yener’in gurbetçi grupları ‘**Amele**’ diyerek aşağıladığını da sözlerine ekleyen Örs ile Şen, şunları söylediler: ‘Hande Yener, 11 Mayıs’ta Hannover’de gerçekleşecek konsere ‘Gurbetçi amelelerle aynı sahneye çıkmam’ diyerek aynı gün Adana’dan İstanbul’a uçmuş ve İstanbul Atatürk Havalimanı’ndan kaçmıştır. Bahane olarak da kendisinden önce çıkacak alt grupları Avrupa’da yaşayan Türkler olduğu için ‘Gurbetçi **ameleler**’ olarak tanımlamış ve bu gruplarla aynı sahneye çıkmayacağını söylemiştir.” (http://www.nehaber.com/haberx/56844/19/gurbetci_ameleler.htm)

“Sanki bizim polis **maraba**, onu yönetenlerde bey paşa veya ağa... Olur mu böyle bir zihniyet?” (<http://blog.milliyet.com.tr/Blog.aspx?BlogNo=119219>)

“... len **besleme**, seni muhatap alanda kabahat, Allah’ın bebesi.” (<http://www.raparsiv.com/modules.php?name=Forums&file=viewtopic&p=12216>)

Bu kelimelerin hakaret hâline gelmesinin temelinde insanların kendilerine o şekilde hitap edildiğinde rahatsız olması yatmaktadır. Bir örnek:

“Halka en yakın olduğu nokta, 1965 seçimlerinden önce, merhum Mehmet Ali Aybar’ın radyo konuşmalarında hâlâ kulaklarımda çınlayan “**ırgatlaaaar, marabalaaaar**” seslenişi olmuştu!” (Engin Ardıç, Sabah Gazetesi, 30.07.2008)

Cinsel rollerle ilgili kelimeler de hakaret amaçlı kullanılmaktadır. bu tip kelimelerde dilin erkek lehine, kadın ve eşcinsel⁹ aleyhine işlediği görülmektedir: *Karı kılıklı* benzeri ifadeler bu kategoride değerlendirilebilir:

⁹ ‘Eşcinsellik’le ilgili kelimeler hemen hemen bütün dillerde bir aşağılama ifadesi olarak kullanılmaktadır. Bu çok yaygın olan eşcinselliğe hakaretimiz bakış günümüzde eleştirilmeye başlanmıştır. Eşcinselliğe karşı olanlar için “homofobik”, “transfobik” kelimeleri, bazen hakaret tonunda, kullanılmaktadır. Feminizm karşıtları için ve erkek egemen zihniyeti eleştirel tonda “cinsiyetçi/sexist” tabirleri kullanılmaktadır.

“Bu **karı kılıklı** herifler, Yıldırım abiye araçlarla haber yollayarak; “ Cuma Ali neler yazmış. Ak Partide adam yok” dedi demişler.” (<http://www.ereglimedya.com/index.php?islem=yazar&id=92>)

Medeni durumla ilgili kelimelerden dul bir kadın veya geç bir yaşta evlenmemiş bir kız olmak da genel olarak istenilmeyen durumların adları olarak muhatabı aşağılayıcı amaçlı kullanılmaktadır: *dul karı, evde kalmış (kız), kız kurusu*, vb.

“Türkiye’nin AB’den gördüğü negatif tavırla hızla “**evde kalmış kız kurusu** psikolojisi”ne itildiği açık.” (<http://arsiv.sabah.com.tr/2006/12/10/yaz1628-30-142.html>)

Bireysel ve sosyal özelliklerin dışında diğer sözlük alanlarından bazı kelimelerin de hakaret amaçlı kullanıldığı görülür, bunların başında da bu yazının giriş kısmında belirtildiği gibi hayvan adları gelmektedir. Hayvanların bir kısmı bazı yönleriyle insanlar tarafından sevimsiz bulunduğundan bazı hayvan adları hakaret amaçlı kullanılmaktadır.

Nadir olmakla birlikte bazı özel isimlerin de hakaret olarak kullanıldığı birkaç örnek bulunmaktadır:

“Konuşmanın devamında Kömürcü, “(...) Vallahi kendimi ikide bir anlatacağım, ‘ben casus değilim, ben kimse için çalışmıyorum, kimseye haber götürmüyorum, gazeteci değilim ya normal insani konuşuyorum sürekli’, ama bir şey, tamam mı ve bir şey daha sezdim, ee Mehmet’le hepsi görüşüyorlar... **Kezban** gözüküyoruz. 8 aydır bir şey yokmuş gibi davranıyoruz... 8 gün önce çemberin hepsini tamamladım ve benim için önemli olan bütün cevaplar alındı bitti... Ekip, ekip olarak şizofren” diyor.” (<http://www.bakterim.com/yurt-ici-haberler/117776-gazeteci-guler-komurcu-bunlarin-hepsi-sizofren.html>)

“Türbanlı Kız, **beslemeydi**. Kemalist Düş’ün **Kezban**’ıydı. Başını açıp salon-salomanje hayata geçebilecek rafinelğe erişmediği sürece ‘beslemelere has meşgalelerle’ yeniyetmeliğini (ve erişkinliğini) örtülü mörtülü geçirebilirdi.” (Perihan Mağden, Radikal Gazetesi, 14.06.2008)

“Senin sosyal fobilerin mi var... müzikse müzik... iğrenç ya da değil sana ne, **kâmil misin** sen... yok yok sazan” (<http://www.geyiq.com/forum/hastasyym/hastayym-onaa-32738.html>)

“Sitede yazılanları kaynak belirtmeden word’e aktarıp “fw: turk astronot ve houston! cok komikkkk!” diye arkadaşlarına yollayan pespayedir, hemzemindir, **hıncaldır**, **uluçtur**.”¹⁰
(www.sourtimes.org)

Birey, muhatabına öfkesini ifade etmek, karşısındakini küçümsemek için, en yakınında, kendinden daha zayıf gördüğünün sıfatlarını kullanabileceğini, içinde yaşadığı toplumdaki öğrenmekte ve yine ona öğretmektedir. Şöyle ki; *hasta, kör, aç, çingene*, vb. toplumun önde gelenleri değildir. Bu tip özellikler kolektif bilinçaltında ‘olumsuz’ olarak belenmiştir, sanki toplum bireye “bunlar gibi olma” demektir. Birey bunları hakaret olarak kullandıkça karşısındakini ‘öteki’leştirmekte, kendini hem muhatabından, hem de hakarete konu ettiğinden daha yüksek bir yere koymaktadır. Toplumsal bilinçaltında, ‘öteki’ olmaktan kaçınma güdüsü, insani farklılık ve zaafarla alay edilmesi utancından daha baskın görünmektedir, ancak bu sosyal psikolojinin alanına giren bir konudur. Bu yazı için taranan örneklerde, yaş ve eğitim seviyesi düştükçe insani özelliklerin hakaret olarak kullanımının arttığı; eğitim seviyesi yükseldikçe bu kullanımların giderek azaldığı, ancak yok olmadığı tespit edildi.

Yazıda değerlendirilen örneklerin alfabetik listesi şöyledir:

Bireysel özellikler		Sosyal Özellikler		
Fiziksel	Zihinsel	Etnik, dinî	İdeolojik	Sınıfsal
Cüce	Alzheimer	Afrikalı	Agnostik	Aç
Cüzamlı	Bunak	Arap	Anarşist	Amele
Hasta	Embesil	Bedevi	Dinci	Besleme
Hastalıklı	İdiot	Çingene	Fethullacı, Fetocu,	Evde kalmış kız
Kör	Moron	Ermeni	Fetoşçu,	kurusu
Obez	Otistik	Kürt	Fettoshcu,	İrgat
Özürlü	Paranoyak	Rum	Fetullahçı,	Karı kılıklı
Sağır	Psikopat	Sabetay	Kemalist	Köylü
Sakat	Spastik	Süryani	Komünist	Maraba
Şişko, şişman	Şizofren	Şopar	Laik	
		Yahudi	Liboş	
		Yunan	Mason	
		-	Sağcı	
		Dinsiz	Siyonist	
		Gâvur	Ulusalçı	
		İmansız		
		Kâfir		
		Kitapsız		

¹⁰ Bu ifade, siteye erişim tarihimiz olan 20.07.2005 tarihinden daha sonra kaldırılmıştır. Şu an sitenin en alt bölümündeki uyarı metninde bu ifade yer almamaktadır.